

Biologization - the key to sustainable agriculture
Biologizacja - klucz do zrównoważonego rolnictwa**I Międzynarodowe spotkanie projektowe: „Biologizacja – klucz do zrównoważonego rolnictwa”****Termin: 01.03.2021, poniedziałek****Miejsce: Hotel EDISON, Poznań****Gospodarz: UNIWERSYTET PRZYRODNICZY W POZNANIU**

Spotkanie rozpoczęło się od przywitania jego uczestników przez kierownik projektu dr Annę Rosę z IRWiR PAN oraz dr Pawła Siemińskiego z UP w Poznaniu. Następnie osoby obecne przedstawiły się. Dr Anna Rosa poinformowała wszystkich o agendzie spotkania oraz przedstawiła najważniejsze informacje dotyczące projektu „Biologizacja – klucz do zrównoważonego rolnictwa”. Obejmowały one m.in. czas trwania przedsięwzięcia, wiadomości związane z harmonogramem, budżetem oraz podziałem zadań. Jak podkreśliła przedstawicielka IRWiR PAN głównym celem projektu jest podnoszenie poziomu świadomości poprzez poprawę kształcenia zawodowego w miejscu pracy osób zajmujących się rolnictwem w Europie. Lider projektu zaznaczył ponadto, iż osiągnięcie wspomnianego celu będzie możliwe poprzez wspólne uczenie się partnerów, wymianę doświadczeń oraz konfrontację stosowanych praktyk i metod. Dr Rosa podkreśliła, że celem nadrzędnym realizowanych działań będzie wypracowanie katalogu dobrych praktyk w zakresie biologizacji, który będzie dostępny na zasadach open access dla wszystkich zainteresowanych podmiotów. Efektem projektu ma być również zbudowanie trwałego partnerstwa między zaangażowanymi organizacjami.

Kolejnym prelegentem był dr hab. Arkadiusz Sadowski, prof. UP w Poznaniu, który przedstawił zagadnienie zrównoważenia rolnictwa na poziomie wybranych państw oraz gospodarstw rolnych. Prof. Sadowski przedstawiając różne sposoby definiowania zrównoważenia rolnictwa podkreślił, iż nieredukowalną funkcją tego sektora jest produkcja żywności. Niezależnie od tego, szczególnie w Europie, zaznacza się według prelegenta tendencja do obniżania wpływu rolnictwa na środowisko np. poprzez redukcję emisji CO₂. W drugiej części wystąpienia zaprezentowano wyniki badań zrównoważenia polskich gospodarstw rolnych w odniesieniu do trzech ładów osobno, a mianowicie do ładu środowiskowego, ekonomicznego i społecznego. Analizy przeprowadzone przez prof. Sadowskiego na podstawie danych Polskiego FADN pozwoliły na zidentyfikowanie pięciu typów gospodarstw rolnych: trwałych i zrównoważonych, przeciętnych, zrównoważonych społeczno-ekonomicznie, zrównoważonych środowiskowo oraz gospodarstw o ograniczonych możliwościach rozwojowych. Badania wskazywały, iż wśród pierwszego z wymienionych typów gospodarstw znalazły się przeciętnie gospodarstwa największe obszarowo, przynoszące swoim użytkownikom znaczący dochód. Realizowano w nich względnie najczęściej praktyki przyjazne dla środowiska. Najwyższy poziom zrównoważenia w trzech ładach w zbiorowości gospodarstw trwałych i zrównoważonych, jak podkreślił prof. Sadowski, wiązało się z ich dużą zasobnością w kapitał rzeczowy i ludzki.

Następny referat podczas spotkania projektowego wygłosił dr Michał Dudek reprezentujący IRWiR PAN. Jego wystąpienie dotyczyło obecnych trendów w rolnictwie na świecie oraz w Europie, jak również określenia miejsca procesów związanych z biologizacją i rolnictwem regeneratywnym w obecnym systemach rolno-żywnościowych. Dr Dudek zaznaczył, że kwestię trendów w rolnictwie można rozpatrywać bardzo szeroko, tj. od strony podmiotowej (podażowej i popytowej), przedmiotowej i przestrzennej (geograficznej). Jego zdaniem mówiąc o trendach w rolnictwie należy także pamiętać o przeobrażeniach organizacyjnych, wprowadzanych innowacjach produktowych, procesowych i marketingowych, a także analizować zjawiska o charakterze niszowym lub perspektywnym, które dopiero zyskują na popularności. Do tych ostatnich prelegent zaliczył rolnictwo regeneracyjne i praktyki jego biologizacji. Przedstawiciel IRWiR PAN podkreślił, że niewielką skalę rozpowszechnienia alternatywnych do przemysłowych podejść do produkcji rolnej. Ich zasięg szacowany jest na kilka-kilkanaście procent uprawianych

Biologization - the key to sustainable agriculture
Biologizacja - klucz do zrównoważonego rolnictwa

wszystkich gruntów rolnych na świecie. Jednak zmiany cywilizacyjne, kulturowe, społeczne, jak również konieczność ograniczania niekorzystnego wpływu działalności człowieka na środowisko będą powodowały rosnące znaczenie nowych systemów produkcji, takich jak agro-ekologia, rolnictwo ekologiczne, regeneratywne, uprawa konserwująca czy zarządzanie holistyczne.

Na zakończenie pierwszej części spotkania wystąpił przedstawiciel UP w Poznaniu – dr Paweł Siemiński, który w referacie zatytułowanym „Opłacalność w rolnictwie – wczoraj, dziś i jutro” przedstawił wyniki badań dotyczących rentowności poszczególnych typów rolniczych gospodarstw rolnych znajdujących się w polu obserwacji polskiego FADN. Jego analiza dotyczyła zmian opłacalności produkcji rolnej w badanych podmiotach w okresie przed i po akcesji Polski do UE. Z przeprowadzonych badań wynikało, że na przestrzeni rozpatrywanego przedziału czasowego relatywnie najbardziej zyskowne działalności dotyczyły zwierząt ziarnożernych, upraw ogrodniczych oraz krów mlecznych, a względnie najmniejsza opłacalność produkcji realizowana była przez gospodarstwa rolne z produkcją mieszaną. Ekonomista z UP w Poznaniu w swoich badaniach zaobserwował ponadto rosnący udział płatności WPR w dochodzie badanych gospodarstw rolnych. Dr Siemiński w swoim wystąpieniu przedstawił również przypadek zauważalnego obniżenia kosztów operacyjnych ponoszonych przez wybrane do badania gospodarstwo rolne dzięki wykorzystaniu w nim narzędzi rolnictwa precyzyjnego i badania składu agrochemicznego gleb.

Druga część spotkania projektowego rozpoczęła się od referatu Adama Baucza z Fundacji Rozwoju Rolnictwa Terra Nostra, który uczestniczył w spotkaniu wraz z panią Ewelina Służbą (Pani Ewelina uczestniczyła w spotkaniu projektowym za pośrednictwem internetu). Prezes Fundacji przedstawił cele działalności reprezentowanej organizacji, które obejmują m.in. inicjowanie i wspieranie rozpowszechniania wiedzy oraz umiejętności i praktyk rolniczych odnoszących się do racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi oraz popularyzacji idei biologizacji rolnictwa. Pan Baucza zdefiniował istotę zjawiska biologizacji rolnictwa, która jego zdaniem stanowi długookresowy oraz zbilansowany system. Składa się na niego sześć zasad, a mianowicie: analiza gleby i nawożenia ukierunkowana na bilans składników pokarmowych; używanie nawozów naturalnych w zastępstwie mineralnych; stosowanie pestycydów i biotechnologii w minimalnych ilościach i tylko wtedy, gdy jest to absolutnie konieczne; stosowanie odpowiedniej agrotechniki, uprawy roślin okrywowych (międzyplonów); działanie na rzecz bioróżnorodności; podnoszenie żyzności gleby za pomocą węgla organicznego (z kompostu, obornika i resztek poźniwnych). Przedstawiciel Fundacji Terra Nostra w swoim wystąpieniu przedstawił także założenia i główne zasady systemu certyfikacji rozwijanego przez Fundację, w ramach którego ambasadorem biologizacji jest firma Top Farms.

Następnie głos zabrał przedstawiciel spółki i członek zarządu Top Farms Głubczyce (TFG) – Pan Krzysztof Tkacz odniósł się do wcześniejszych wystąpień i przedstawił podstawowe informacje o działalności TFG, gospodarującego na 11 tys. ha na terenie pięciu gmin województwa opolskiego. Jak podkreślił uczestnik spotkania, głównymi kierunkami aktywności firmy są produkcja zbóż, rzepaku, ziemniaków, buraków, kukurydzy oraz produkcja mleka.

Na spotkaniu projektowym wystąpił również Pan Paweł Kaczmarek, członek zarządu Top Farms Wielkopolska. Pan Kaczmarek przedstawił najważniejsze działania biologizacyjne realizowane w firmie Top Farms. Należą do nich m.in. stosowanie nawozów naturalnych, stosowanie szerokiego płodozmianu, ograniczenie wykorzystywania środków ochrony roślin oraz wysiewanie poplonów (obecnie w firmie zajmują one 2000 ha). Przedstawiciel firmy Top Farms uzasadnił również powody, dla których od 2012 roku zdecydowano się na reorientację działalności w przedsiębiorstwie w kierunku rolnictwa regeneratywnego. Zdaniem pana Kaczmarka przyczyniły się do tego rosnące koszty produkcji, trudności w utrzymaniu konkurencyjności oraz pogarszające się warunki agro-klimatyczne na terenie Wielkopolski. Wprowadzone zmiany, polegające na priorytetyzacji biologicznych metod wytwórczych w rolnictwie znacząco poprawiły żyzność gleby, na której gospodaruje firma Top Farms, co przełożyło się na polepszenie jakości

Biologization - the key to sustainable agriculture
Biologizacja - klucz do zrównoważonego rolnictwa

wytwarzanych surowców rolnych. Przedstawiciel spółki Top Farms zaprezentował również w swoim wystąpieniu kodeks dobrych praktyk biologizacyjnych realizowany w firmie, określany mianem Kodeksem 5 C od angielskich nazw: calcium - wapń, carbon - węgiel, cover-crops - międzyplony, cultivation – uprawa, culture – kultura,.

W trakcie spotkania głos zabrali także obecni on-line przedstawiciele zagranicznych partnerów projektu – Spearhead Czech s.r.o. Iain Dykes oraz przedstawiciel Spearhead Slovakia - Jurij Petrovic. Pan Iain Dykes przedstawił główne obszary działalności Spearhead Czech. Należą do nich wytwarzanie wysokiej jakości surowców rolnych w ramach produkcji roślinnej (w tym m.in. uprawy pszenicy ozimej, jęczmienia, kukurydzy, rzepaku), jak również w produkcji zwierzęcej, czyli chowie świń i produkcji mleka. Jak zaznaczył pan Dykes Spearhead Czech w swojej działalności realizuje zasady 5C. Poszukiwany i stosowany w uprawach jest wapń jako kluczowe źródło składników odżywczych dla roślin. Również ważny w realizowanej produkcji jest węgiel, zwiększający zawartość materii organicznej w glebie. Dzięki podjętym działaniom w Spearhead Czech wskaźnik materii organicznej w glebie zwiększył się z 2% do 4,5%. Pan Dykes dodał także, że połowa powierzchni upraw w firmie pokrywana jest międzyplonami. Minimalizowane i upraszczane są tam także prace polowe, do których dobierane są odpowiednie maszyny i urządzenia. Stosowane praktyki zdaniem przedstawiciela Spearhead Czech zauważalnie polepszają jakość gleby, o czym świadczą prowadzone rokrocznie badania.

Z kolei pan Jurij Petrovic, dyrektor zarządzający Spearhead Slovakia, w swojej wypowiedzi przedstawił podstawowe informacje o reprezentowanej przez niego firmie. Gospodaruje ona na 5 tys. ha. Uprawiane są przez nią klasyczne rośliny, takie jak kukurydza, soja, pszenica ozima, burak cukrowy. Nowe podejście do gleby w uprawach rozpoczęło się 7-8 lat temu. Od tego czasu zebrano wiele doświadczeń. Jak podkreślił pan Petrovic w prowadzonej działalności chodzi o posiadanie zdrowej gleby. Jeżeli takową dysponujemy, to nie potrzebujemy dużych nakładów środków do produkcji. W efekcie dbania o zasoby glebowe w firmie Spearhead Slovakia odnotowano również zauważalną poprawę w produkcji roślinnej. Jak zaznaczył dyrektor Petrovic w glebie jest więcej życia. Rzadziej też na polu spotykane są chwasty.

Następnie pani Katarzyna Seroka z firmy Top Farms podziękowała za udział w spotkaniu przedstawicielom firm Spearhead Czech i Spearhead Slovakia oraz wyraziła nadzieję, że w przyszłości spotkania partnerów projektu będą odbywały się nie tylko on-line, ale i w formie bezpośredniej. Pani Seroka zapewniła jednocześnie, iż mimo niesprzyjającej sytuacji związanej z pandemią COVID-19 we wszystkich krajach uczestniczących w przedsięwzięciu, partnerzy z Czech i Słowacji będą informowani o realizacji projektu oraz że pozostaną oni w stałym kontakcie z resztą grupy realizującej przedsięwzięcie.

Wspólne spotkanie pozwoliło na wymianę opinii na temat biologizacji i rolnictwa regeneracyjnego. Po wystąpieniach uczestników oraz dyskusji na tematy poruszane podczas spotkania (zgodnie z agendą) głos zabrała dr Anna Rosa, która podsumowała całe wydarzenie. Uzgodniono termin kolejnego spotkania (7-8 kwietnia 2021 roku – wizyta studyjna w firmie Top Farms w woj. wielkopolskim) oraz wyznaczono zadania dla partnerów oraz lidera projektu.